

ВСТУП

Перехід України до економіки ринкового типу зумовлює потребу формування нових правових відносин у сфері державних фінансів. Зараз проводиться активна робота з удосконалення фінансового законодавства України. Її успіх залежить від того, наскільки вдасться узагальнити накопичений досвід, зіставити його з теперішньою зарубіжною практикою, виявити успіхи та прорахунки, наміри орієнтири.

Однак прийняття і дія великої кількості законодавчих актів, що регулюють відносини у сфері державних фінансів, дуже часті зміни, неоднозначність тлумачення їх норм створюють значні перешкоди в практичній діяльності як для державних органів – головних розпорядників державного бюджету, платників податків, так і для органів контролю (державного казначейства, податкових органів, КРУ).

Крім того, невідповідність значної частини працівників державних виконавчих органів та державних контролюючих органів негативно впливає на попередження зловживань у сфері державних фінансів. За таких умов зростають значення та роль права як інструмента державного управління економікою. Але право може успішно виконувати свою функцію лише за умови жорсткого дотримання його вимог в усіх сферах діяльності, у тому числі й у фінансовій.

Правове регулювання акумулювання, розподілу та використання державних фінансів – комплексна проблема, яку досліджують представники різних наук, перш за все юристи й економісти. Їх завдання принципово різні. Економіст найперше розглядає питання доцільності межі правового регулювання державних фінансів, регулюючі функції таких інститутів тощо. Юрист розглядає проблему з позиції свободи учасників фінансових відносин, тобто з позиції обмеження доцільності на користь можливості вибору того чи іншого варіанта поведінки. Головний орієнтир юриста під час дослідження ним загальних проблем державних фінансів при розробці конкретних питань техніки правового регулювання – захист права власності і підтримання балансу інтересів платників податків та суспільства.

Навчальна дисципліна «Фінансове право» передбачає опанування певним інструментарієм, методологією українського фінансового законодавства, вивчення сутності форм та методів оподаткування окремими податками та зборами в Україні, бюджетного права та процесу, державного впливу на фінансові правовідносини та порушників фінансового законодавства, систему контролюючих органів, їх прав та обов'язків, а також взаємодії між кожним суб'єктом фінансових правовідносин; вивчення системи законодавчих та підзаконних актів з питань регулювання державних фінансів.

У рамках цієї дисципліни передбачається вивчення та проведення порівняльного аналізу чинної української фінансової системи з іноземними сучасними фінансовими системами та історичний розвиток цієї галузі права. Навчальна дисципліна дає можливість одержання знань про фінансові відносини, тобто про відносини між державою та розпорядниками державних коштів; між розпорядниками державних коштів та контролюючими органами; між державою, податковими органами та фінансово-кредитними установами з акумуляції та розподілу бюджетних надходжень, а також правовідносин із платниками податків, ну і обов'язково із державних витрат.

У будь-якому разі головною метою вищої освіти в Україні є виховання, перш за все, людини, яка повинна і буде жити в громадянському суспільстві та правовій державі, що передбачає існування взаємної відповідальності та порозуміння між державою та грома-

дянином (людиною, особистістю). Таке порозуміння та відпо-відальність передба-чають багато елементів взаємодії, у тому числі й розуміння наявності, необхідності та забезпечення існування державних фінансів для виконання загальних потреб суспіль-ства.

Навчальна дисципліна «Фінансове право» є спеціальним курсом для студентів ви-щих навчальних закладів юридичних спеціальностей. Він інтегрує знання з окремих галузей права (трудове, цивільне, кримі-нальне, господарське тощо) та інших суміж-них наук, конкретизує, доповнює і поглиблює зміст знань, навичок, умінь із зазначе-них дисциплін.

У результаті процесу вивчення навчальної дисципліни «Фінансове право» студент повинен набути знання про:

- сутність фінансового права та фінансового законодавства, його зв'язок з іншими галузями права;
- функції та принципи правового регулювання розрахунку, обліку, акумуляції та витрат державних фінансів;
- систему державних, у тому числі контролюючих органів, права та обов'язки окре-мих державних контролюючих структур та їх службових осіб у процесі збору, акумуляції та розподілу державних фінансів;
- правовий статус кожного із суб'єктів фінансового права;
- способи забезпечення законності у сфері державних фінансів;
- поняття та види санкцій, які застосовуються до порушників фінансового законо-давства.

Крім того, розвинути та закріпити навички з:

- тлумачення та застосування чинного фінансового законо-давства;
- правильного використання в практичній діяльності методів та принципів встанов-лення, зміни та припинення дії норм фінансового законодавства особливо по-даткового і бюджет-ного;
- здійснення та реалізації прав із забезпечення законності в процесі формування, використання державних фінансів, а також у разі застосування фінансових санкцій, адміністра-тивних стягнень та притягнення до кримінальної відпо-відальності.

Цей посібник розкриває тематичний план викладення лекцій для студентів заочно-го відділення вищих навчальних закладів, розме-жування лекційних годин та практич-них занять для студентів заочного відділення, а також часу на самостійну роботу з тео-ретичним та практичним матеріалом.

Форми роботи, рекомендовані в даному посібнику, базуються на принципі творчо-го співробітництва, роботи в ключі «викладач – студент». Передбачається, що студен-ти на занятті мають засвоювати основну інформацію, усвідомити логічні зв'язки, місце визначених юридичних фактів для виникнення, зміни та припинення податкових пра-вовідносин. Студенти також набувають навичок при вирішенні практичних завдань, що постають перед юристами та керівниками при здійсненні ними своїх службових обов'язків щодо оподаткування.

Структура даного посібника побудована таким чином, щоб підвищити ефектив-ність та спростити роботу для студента, який буде вивчати дисципліну протягом три-местру (семестру).

Рекомендації вміщують тематичний план з курсу, визначають методи та способи оцінювання викладачем роботи студента; способи та методи здійснення самостійної

роботи, контрольні запитання для оцінювання самостійної роботи студентів, практичні запитання та задачі з навчального курсу, питання для заліку та теми контрольних робіт для студентів. Крім того, визначаються: термінологія, що використовується в ході вивчення курсу, нормативні акти та спеціальна література, необхідна студенту для більш повного пізнання суті та змісту курсу.